

nie miał się już kiedy zbyt radykalizować; kiedy opatrywał komentarzami inkunabuły Boccaccia (ok. r. 1476) miał lat 60, a humanizm w Polsce wchodził już na drogę „spokojnego adaptowania go”. Ale równocześnie daty wydania posiadanych, komentowanych i wyzyskanych przez Długosza ksiązek, o których była mowa, pouczają, że nasilenie zainteresowań Długoszowych literaturą humanistyczną nie słabło z wiekiem, przeciwnie, ożywiało się, szczególnie pod koniec życia²². Właśnie wtedy, dojrzały, doświadczony, „wytrawiony wśród innego porządku rzeczy”, zapragnął wzbogacić swoją *Historię*, wciąż przez siebie korygowaną i uzupełnianą²³, nowymi wiadomościami. A zwłaszcza ozdobić ją nowościami, zaczerpniętymi z ksiązek, które ukazały się we Włoszech, o których oświeceni mówili, i którymi się zachwycali. W sferach zarówno możnych jak uczonych, humanizm stawał się modą, obyczajem²⁴ — Długosz nie pozostawał w tyle²⁵. Dlaczego więc mielibyśmy go porównywać z Kallimachem, z „prawdziwymi humanistami”, Włochami? Długosz miał własną drogę do humanizmu — łączył jak umiał nowe ze starym. To co w nim było nowego — wykształcenie humanistyczne — bez czego w pełni XV w. byłby nieukiem — zyskało obecnie nowe naukowe podstawy, realną dokumentację. Ale — tego co w nim było stare, co nie było z ducha Odrodzenia, co było średniowieczne, tego nie tylko nie należy obniżać i zamazywać, ale jak najstaranniej nasświetlać, jako równie cenny zabytek naszej kultury.

Anna Strzelecka

²² „Tu... qui toto nisis de Italia... plures libros congregasti... et... nec destitis colligere” notatka Sędziwoja z Czechia z r. 1465 na posiadanej, przez niego *Vita św. Stanisława Długosza*, (Sinko, o. c. 109).

²³ Kuczyński, o. c.

²⁴ Z Jakubem Dembińskim kanclerzem, który korespondował z Wawrzyńcem Medici, Długosz posłował za granicę; Jan Ostroróg autor *Monumentum* nazwał swe dzieci z drugiego małżeństwa, które miał pod koniec życia: Achilles i Poliksena — podobnie jak zwał się Tarnowski — Jan Amor, a margrabiowie brandenburcy również Achilles i Jan Cicero.

²⁵ Jaskrawy tego przykład mamy w dedykacji *Vita Sctae Cunegundis* (z lat ok. 1460—62) Jakubowi z Sienna, nominatowi papieskiemu na biskupstwo krakowskie: Themistocles Atheniensis, Pater reverendissime... adeo inflamatus ad gloriam... autor Plutarchus... scribitur... Miltiadis trophaeum sibi somnos adimere... quoesum haec ex gestis genitum tam longo repetita perincipio?... me maiori indignatione... super neglectu beneficiorum... Polonorum... per illustr. Kunegundim, Pol. du-eissam... praestitorum... quam Themistoclem... commoveri. W dalszym ciągu spodziewa się, że przykład cnót Kingi podziela nie gorzej od wzoru, jakim dla Temistoklesa był Miltiades. Op. Om. I 183/4.

MILLENNIUM — ODNAWIANIE ŚLUBÓW JASNOGÓRSKICH

Zbliżający się coraz bardziej termin obchodu tysiąclecia Państwa Polskiego mobilizuje społeczeństwo w kierunku opracowywania programów i tematyki *Millennium*. Sprawa ta znalazła swoje silne echo w Sejmie, gdzie m. in. poseł Jerzy Zawieyski wygłosił dłuższe przemówienie: *Tysiąclecie Państwa Polskiego* (druk. „Tygodnik Powszechny” nr 11, 16 III 1958).

W dniu 4 maja br. rozpoczął się II. rok Wielkiej Nowenny przed tysiącleciem chrztu Polski; program prac ujęty przez bpa Golińskiego został ogłoszony 26 marca br.; ujęto tu cele, założenia, uwagi metodyczne, duszpasterskie środki itp. Episkopat zaś wezwał społeczeństwo do parafialnego odnawiania Ślubów Jasnogórskich.

NOWI BISKUPI

W dniu 29 grudnia 1957 r. odbyła się w bazylice częstochowskiej konsekracja biskupa sufragana archidiecezji gnieźnieńskiej (z przeznaczeniem do archidiecezji wrocławskiej, ks. Andrzeja Wronki. Nominat urodził się w 1897 r., święcenia otrzymał w r. 1923, doktorat na Uniwersytecie Poznańskim w 1927 r. Od 1926 r. był profesorem Wyższego Seminarium Duchownego w Gnieźnie, w 1938 r. został rektorem Papieskiego Kolegium Polskiego w Rzymie. W dniu 15 sierpnia został mianowany administratorem apostolskim diecezji gdańskiej.

— W dniu 11 lutego br. odbyły się w katedrze kieleckiej dwie konsekracje biskupów sufraganów diecezji kieleckiej: ks. Jana Jaroszewicza i ks. Szczepana Sobalkowskiego.

Bp Jan Jaroszewicz urodził się w r. 1903, studiował w Kielcach, w KUL-u i Fryburgu szwajc., był profesorem, a potem (od 1933—1945) rektorem Seminarium Duchownego w Kielcach, w r. 1949 objął obowiązki wikariusza generalnego diecezji kieleckiej. Redagował czasopi-

sma: „Kielecki Przegląd Diecezjalny” (1935—1941) i „Współczesna Ambona” (1945—1947).

Bp Szczepan Sobalkowski urodził się w r. 1901, studiował w Seminarium Duchownym w Kielcach (gdzie był najpierw profesorem, a potem rektorem (od 1945), redagował w latach 1947—1950 „Współczesną Ambonę”. W następnym dniu po konsekracji (12 lutego) bp Sobalkowski zmarł nagle podczas odprawiania mszy św. na Jasnej Górze; uroczysty pogrzeb odbył się w Kielcach 15 lutego br., w pogrzebie wzięło udział 14 biskupów.

— W dniu 29 czerwca br. odbyła się konsekracja nowego biskupa sufragana diecezji lubelskiej ks. Henryka Strąkowskiego. Nominat urodził się w 1910 r., kształcił się w Lubelskim Seminarium Duchownym i w KUL-u, święcenia otrzymał w r. 1933. Przez szereg lat pełnił obowiązki dydaktyczne w KUL-u, w Seminarium Duchownym w Lublinie oraz w szkołach średnich, w r. 1952 został członkiem kapituły katedralnej lubelskiej.

— Drugim biskupem-sufranem w Tarnowie został mianowany ks. dr Michał Blecharczyk. Nominat urodził się w 1910 r., wyświęcony w 1932 r. Kształcił się w Seminarium Duchownym w Tarnowie, w Uniwersytecie Jana Kazimierza i w Uniwersytecie Jagiellońskim gdzie uzyskał doktorat (1949). Ks. bp Blecharczyk pracował szereg lat jako katecheta oraz jako wykładowca w Seminarium Diecezji Tarnowskiej. Konsekracja odbyła się w dniu 5 października br. w Tarnowie.

— Nowym biskupem sufranem olsztyńskim został ks. dr Józef Drzazga. Nominat urodził się w 1914 r., kształcił się najpierw w Lublinie (wyświęcony w 1938 r.), a potem w Gregorianum i w KUL-u gdzie uzyskał doktorat filozofii. W okresie okupacji prowadził pracę duszpasterską, był wicerektorem Wyższego Seminarium Duchownego w Lublinie, a od 1952 wykładał w KUL-u. Konsekracja bpa Drzazgi odbyła się w dniu 31 sierpnia w Olsztynie. Konsekratorem był Ks. Kard. Wyszyński.

— Osieroconą po zgonie ks. bpa Bensch diecezję gorzowską objął ks. dr Wilhelm Pluta. Nominat urodził się w 1910 r., kształcił się na Wydz. Teolog. Uniw. Jagiell. gdzie uzyskał doktorat. Wyświęcony w 1934 r. pracował w szkolnictwie i w duszpasterstwie na terenie diecezji katowickiej, był rektorem Śląskiego Seminarium Duchownego, a następnie wykładał teologię pastoralną w KUL-u. Ks. bp Pluta jest autorem szeregu artykułów ogłoszonych w czasop. „Homo Del” i w „Aetneum Kaplańskim”.

— Biskupem-sufranem krakowskim, po zmarłym ks. bpie Rospondzie, został ks. prof. dr Karol Wojtyła. Nominat urodził się w 1920 r., studiował na Wydziale Teolog. Uniw. Jagiell. gdzie uzyskał doktorat. Od 1954 r. był wykładowcą w KUL-u. Konsekracja odbyła się w dniu 28 września br. w Katedrze na Wawelu. Konsekratorem ks. bpa Wojtyły był ks. arcybiskup Eugeniusz Baziak, współkonsekratorami byli ks. bp Bolesław Kominek z Wrocławia i ks. bp Franciszek Jop z Opola.

NEKROLOGIA

— W dniu 7 stycznia br. zmarł nagle podczas dokonywania wizytacji pasterskiej w Szczecinie, biskup ordynariusz diecezji gorzowskiej ks. Teodor Bensch, poprzednio od 1945 r. administrator diecezji warmińskiej. Pogrzeb ks. bpa Bensch odbył się w krypcie katedry gorzowskiej, a szczegółowy jego opis podały „Gorzowskie Wiadomości Kościelne” (zeszyt lutowy 1958).

— W dniu 30 stycznia br. zmarł w Krakowie długoletni profesor b. Wydziału Teolog. U. J. ks. prałat dr Antoni Bystrzonoński.

— W dniu 4 lutego br. zmarł w Krakowie (pochowany w Liszkach 9 lutego) biskup sufran diecezji krakowskiej (od 27 lutego 1927) i dziekan kapituły katedralnej ks. dr Stanisław Rospond.

— W dniu 12 lutego br. zmarł nagle na Jasnej Górze ks. Szczepan Sobalkowski biskup sufran diecezji kieleckiej (zob. wyżej).

— W dniu 7 maja br. zmarł w Krakowie ks. dr Tadeusz Glemma emer. profesor Historii Kościoła w Polsce na b. Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiell. Ks. Glemma urodził się w Chełmży 25 października 1895 r., kształcił się w Seminarium Duchownym w Pelplinie, a następnie w Uniwersytecie Jagiell. (pod kierunkiem ks. prof. Fijałka i prof. Semkowicza w latach 1921—1924), doktorat uzyskał 1 lutego 1924 r. W latach 1924—1926 był prefektem Państw. Gimnazjum Męskiego w Kościerzynie, w okresie 1926 — 30 IX 1930 był profesorem historii kościelnej, patrologii i sztuki kościelnej w Seminarium Duchownym w Pelplinie. W dniu 25 czerwca 1929 r. habilitował się do Historii Kościoła w Polsce, na Wydziale Teologicznym Uniw. Jagiell., na podstawie pracy: *Stany pruskie i biskup chełmiński Piotr Kostka wobec drugiego bezkrólewia*, druk. Kraków 1928. W latach 1930—1932 był zastępcą profesora, następnie profesorem nadzwyczaj. (1932 — 1 X 1945) i zwyczajnym (2 X 1945 — 31 X 1954) U. J.

Ks. Glemma był autorem szeregu cennych prac konstrukcyjnych i edytorskich z historii Kościoła w Polsce, współpracował z wydawnictwami krajowymi i zagranicznymi teologiczno-historycznymi, odbył kilka naukowych podróży zagranicznych. Od 1934 r. był współpracownikiem Komisji Historycznej PAU. Był też stałym współpracownikiem „Naszej Przeszłości”.

*

— W dniu 20 maja br. zmarł w Przemyślu w wieku 75 lat ks. dr Jan Kwolek, profesor prawa kanonicznego w Semin. Duchownym w Przemyślu (od 1928 r.), prałat-scholastyk kapituły przemyskiej, szambelan papieski, członek-korespondent PAU, założyciel i wiceprezes Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemyślu. Ks. Kwolek urodził się w 1885 r., kształcił się w Przemyślu i we Lwowie, w 1914 r. uzyskał w Gregorianum doktorat prawa kanonicznego. Jako archiwariusz diecezjalny położył duże zasługi około uporządkowania i opracowania katalogu archiwum diecezjalnego, na tym też tle ogłosił kilka cennych prac z zakresu organizacji archiwów kościelnych; na prawach rękopisu ukazał się opracowany przez ks. Kwolka *Atlas historyczny biskupów polskich*. Niektóre prace nie zostały wydane drukiem i leżą w rękopisie. Ks. Kwolek był właścicielem dużych zbiorów bibliotecznych oraz zbiorów sztychów i ekslibrisów.

JUBILEUSZE — PIELGRZYMKI — ROCZNICE

— W dniu 8 maja br. odbyły się w katedrze śląskiej w Katowicach uroczystości 83. rocznicy urodzin ks. bpa ordynariusza katowickiego (od 1930 r.) ks. Stanisława Adamskiego.

*

— W dniu 24 maja br. odbyły się w Kielcach uroczystości jubileuszowe z okazji dwudziestej rocznicy rządów diecezją kielecką ks. bpa dra Czesława Kaczmarska. Po uroczystej mszy św., w imieniu kapłanów i całej diecezji, złożył życzenia biskup-sufagan Jan Jaroszewicz nawiązując zasługi Jubilata dla Kościoła i kraju. Ks. bp dr Czesław Kaczmarski urodził się w 1895 r. Studiował najpierw w kraju (wyświęcony w 1922), a potem we Francji: Lille (doktorat 1926) i w Sorbonie. W czasie pobytu w tym kraju rozwinął działalność duszpasterską wśród tamtejszej emigracji polskiej. Po powrocie do Polski prowadził niezwykle czynną działalność społeczno-wychowawczą, rekolekcyjną i wydawniczą; odcinkiem jego prac były związki młodzieży katolickiej w Płocku, gdzie m. in. zorganizował Instytut Wyższej Kultury Religijnej, a w Proboszczowicach pod Płockiem Katolicki Uniwersytet Ludowy dla młodzieży wiejskiej; wydawał nadto pismo „Myśl i Czyn” oraz tygodnik „Hasło Katolickie”. Mianowany 24 maja 1938 r. biskupem kieleckim otrzymał sakrę w dniu 4 IX 1938 r. W okresie okupacji dzia-

łał w dalszym ciągu na polu katolickiego wychowania młodzieży oraz w tajnym nauczaniu. Jeszcze szerszą działalność wychowawczą rozwinął po zakończeniu wojny otaczając szczególną troską Kieleckie Seminarium Duchowne. Aresztowany w 1951 r. zwolniony 8 II 1955, został powtórnie aresztowany w lutym 1956 i po kilku miesiącach wypuszczony. Problemem wychowania i kwestiom powołania kapłańskiego poświęcił szereg artykułów i prac przede wszystkim na łamach prasy diecezjalnej.

*

— Biskup pelpliński ks. dr Kazimierz Kowalski obchodził w dniu 9 lipca br. jubileusz 10-lecia rządów tą diecezją.

— Jubileusz 12-lecia sakry biskupiej obchodził w dniu 8 września ks. Marian Janowski sufragan diecezji podlaskiej.

*

— W związku z licznymi pielgrzymkami odbywanymi na Jasną Górę i celem zapewnienia im odpowiedniej organizacji, została ogłoszona specjalna instrukcja dotycząca sposobów organizowania ogólnopolskich zawodowych i stanowych pielgrzymek. Na uwagę zasługują odbyte w ciągu maja br.: pielgrzymka pisarzy i pracowników literatury nawiązująca do problematyki *Millennium*. Pisarze złożyli votum w formie otwartej srebrnej księgi ze złotym piórem. W związku z tą pielgrzymką ukazało się wydawnictwo opracowane zespołowo, przynoszące szereg wyjątków z referatów Księży Prymasa i z wypowiedzi niektórych pisarzy katolickich.

Wspomnieć też tutaj należy o pielgrzymce byłych uczniów SS. Urszulanek z okazji stulecia wprowadzenia tego zakonu do Polski, oraz o ogólnopolskiej pielgrzymce młodzieży żeńskiej, nauczycielstwa i młodzieży akademickiej. Na osobną uwagę zasługuje pielgrzymka głuchoniemych, którzy zostali w myśl uchwały Episkopatu z dnia 13 lutego br. objęci działalnością specjalnego Duszpasterstwa Głuchoniemych, mieszczącego się w Kurii Diecezjalnej w Katowicach.

*

— Wyższe Seminarium Duchowne w Warszawie obchodziło w dniu 10 lipca br. 200-lecie swego istnienia. Redakcja urzędowego organu „Wiadomości Archidiecezjalne Warszawskie” wydała numer specjalny poświęcony tej rocznicy.

RÓŻNE

— W dniach 8—13 kwietnia br. odbył się we Wrocławiu Tydzień Katolickiej Kultury Ziemi Zachodnich zainaugurowany prelekcją bpa Kominka na temat: *Zadania Kościoła i Katolików na Ziemiach Zachodnich*; dalsze referaty wygłosili: A. Gołubiew, profesorowie Morełowski, Rybicki, Strzeszewski, Wysłouch, doc. Orzechowski, ks. A. Oberc,

dr J. Kokot i mgr E. Serwański, którzy poruszyli zagadnienia społeczno-kulturalne, socjologiczne, gospodarcze, charytatywne i in. W okresie Tygodnia odbyły się także nabożeństwa, konferencje ascetyczne, recitale i koncerty.

— W czerwcu br. (9—11, 19—20, 25—27) odbyły się w Krakowie: kurs duszpasterski dla kapłanów diecezji krakowskiej oraz ogólnopolski kurs katechetyczny, na których wygłoszono kilkanaście referatów metodyczno-wychowawczych.

— W dniach 10—13 lutego br. Koło Filozoficzne Studentów KUL-u zorganizowało „Tydzień Filozoficzny”, podczas którego wygłoszono cykl wykładów poświęconych problematyce aktualnych i żywotnych kierunków współczesnej filozofii.

— Krakowski Ośrodek Badań Prasoznawczych, który rozwinął ożywioną działalność, podjął przygotowanie *Słownika Dziennikarzy i Publicystów Polskich*, w którym zostanie utrwalona pamięć wszystkich współtwórców i współorganizatorów dawnej i współczesnej prasy polskiej. W *Słowniku* znajdzie się także szereg publicystów i przedstawicieli prasy katolickiej.

— Klub Inteligencji Katolickiej w Warszawie rozpoczął w lutym br. wydawanie własnego miesięcznika społeczno-kulturalnego pt. „Więź”.

— Do nowych czasopism katolickich poświęconych zagadnieniom pedagogiczno-psychologicznym i metodyce nauczania religii w szkołach należy czasopismo poznańskie „Katecheta”.

— Nakładem Instytutu Teologicznego Księży Misjonarzy w Krakowie ukazały się t. II i III *Prawa Kanonicznego* ks. Bączkowicza w opracowaniu i uzupełnieniu ks. wizyt. Barona i ks. prof. Stawinogi.

— Założycielowi Zgromadzenia SS Loretanek w Polsce, opiekunowi ubogich i redaktorowi wielu czasopism katolickich ks. Ignacemu Kłopotowskiemu poświęcili obszerny artykuł „Wiadomości Archidiecezjalne Warszawskie” (nr 6, czerwiec 1958).

— Dla rozpatrywania i zatwierdzania projektów dotyczących budownictwa sakralnego i kościelnego, powołano do życia na terenie archidiecezji warszawskiej Komisję Artystyczną i Architektoniczną, złożoną

z przedstawicieli kurii oraz architektów i artystów malarzy, celem fachowego opracowania i opiniowania planów, projektów i szkiców w zakresie budownictwa kościelnego; Komisji podporządkowano architektów diecezjalnych.

— Ordynariusz opolski ks. bp J o p wydał odezwę w sprawie czytania prasy katolickiej i podał jej tytuły: „Ateneum”, „Biblioteka Kaznodziejska”, „Gość Niedzielny”, „Homo Dei”, „Katecheta”, „Maza Święta”, „Nasza Przeszłość”, „Ruch Biblijny i Liturgiczny”, „Tygodnik Powszechny”, „Współczesna Ambona” i „Znak”.

— Sekretariat Prymasa Polski podał do wiadomości, że w dniu 31 marca br. władze państwowe przekazały Kościołowi cenne zabytki zrabowane podczas wojny przez okupanta z Archiwum Kapituły Gnieźnieńskiej i ostatnio rewindykowane przez Naczelną Dyрекcję Archiwów Państwowych; wśród zabytków znajduje się *Codex Aureus* z X w., *Evangeliarz Kruszeński* z XI w., manuskrypt *Nowego Testamentu* z IX w., bulla pap. Innocentego z 1136 r. i inne.

— Na zaproszenie Katolickiego Uniwersytetu w Lille wyjechała tam delegacja KUL-u w składzie: ks. rektor prof. dr Marian Rechowicz, prof. dr J. Kalinowski i prof. dr Czesław Zgorzelski, by wziąć udział w uroczystościach 30-lecia założenia przy tym uniwersytecie Instytutu Polskiego. W czasie tych uroczystości ks. rektor Rechowicz otrzymał doktorat *honoris causa*. Delegacja nawiązała poza tym kontakt z uniwersytetami w Lyon, Louvain, Nijmegen oraz z niektórymi uczelniami angielskimi.

— W dniach 9—11 września odbył się w KUL-u zjazd księży rektorów i profesorów wszystkich zakładów teologicznych w Polsce; obrady w kilkunastu sekcjach objęły całokształt wykładanych w instytutach przedmiotów.

— W dniach 27—29 sierpnia odbył się w KUL-u cykl wykładów pt. *Humanizm Bożej Łaski*, połączonych z konferencjami religijnymi.

— W dniu 27 czerwca br. obradował w Łodzi Synod Diecezjalny, na którym podjęto szereg ważnych uchwał dla diecezji łódzkiej.

— Z inicjatywy bpa wrocławskiego ks. B. Kominka została powołana do życia Komisja Duchowieństwa Świeckiego dla Opiniowania Prac Konserwatorskich nad Zabytkami Sakralnymi.

*

— Zarząd Spraw Wewnętrznych Rady Narod. m. Krakowa wyraził zgodę na zarejestrowanie Klubu Inteligencji Katolickiej w Krakowie, który po przerwie wznowił swoją działalność.

*

— W dniu 5 kwietnia br. otwarto we Wrocławiu Księgarnię Archidiecezjalną pod zarządem Kurii Arcybiskupiej Wrocławskiej.

•

Karol Lewicki

OGÓLNOPOLSKI ZJAZD KSIĘŻY REKTORÓW I PROFESORÓW ZAKŁADÓW TEOLOGICZNYCH W LUBLINIE

Trzeci z kolei po wojnie Zjazd Rektorów i Profesorów Zakładów Teologicznych odbył się w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim w dniach 9—11 września br., zorganizowany przez ks. bpa Michała Klepacza, przewodniczącego Komisji Episkopatu dla Spraw Studiów. W liczbie około 1300 osób przybyli do Lublina przedstawiciele wszystkich uczelni teologicznych w Polsce; pierwszego dnia zaszczylił swą obecnością obrady Prymas Polski kardynał Stefan Wyszyński i wygłosił odczyt na temat: *Nauki kościelne a wymogi współczesnego życia*. Myśl ta stanowiła naczelną zagadnienie trzydniowych debat, na które złożyły się liczne referaty (około 70), oraz ożywiona niejednokrotnie wymiana zdań w dyskusji. Zjazd pomyślany został w ten sposób, że przed południem odbywały się posiedzenia plenarne, w godzinach popołudniowych natomiast zebrania sekcyjne.

Sekcja historyczna obradowała pod kątem widzenia Millennium. Wygłoszono ogółem trzy referaty. W pierwszym dniu przewodniczył ks. prof. J. Ataman z Przemyśla, referaty zaś wygłoszili prof. A. Wojtkowski (Lublin) i doc. J. Kłoczowski (Lublin). Prof. Wojtkowski omówił problematykę wydawnictw źródłowych, a podając pozycje z dotychczasowych osiągnięć na tym polu postulował konieczną kontynuację tej pracy, zarówno jeśli chodzi o inwentarze archiwów kościelnych i bibliotek, oraz korespondencje wybitniejszych jednostek, jak również monografie poszczególnych diecezji. Byłoby wskazane wydanie drukiem zbioru kaznodziejstwa polskiego. Doc. Kłoczowskiemu przypadł temat: *Atlas historyczny Kościoła w Polsce*. Autor wskazał na wzory, jakie ukazały się w tym dziele w wydawnictwach zagranicznych, zwłaszcza w jęz. francuskim i angielskim, z tabelami, informacjami,

a nawet szczegółowymi monografiami, i przedstawił projekt opracowania polskiego atlasu. To poważne wydawnictwo zatytułowane *Polonia christiana*, winno posiadać wszelkie dane, by stać się podstawą do dalszych badań i objąć całość historii religijności i katolicyzmu w Polsce. Projektowany podział: Seria I — Diecezje przedrozbiorowe; Seria II — Diecezje porozbiorowe; Seria III — Zakony. Praca byłaby bardzo pożyteczna. Ponieważ jednak jej zrealizowanie wymaga współpracy wielu ludzi, wynika potrzeba tworzenia zespołów, złożonych z historyków świeckich, duchownych oraz socjologów.

Drugiego dnia zebrani wysłuchali tylko jednego referatu, który wygłosił rektor KUL-u, ks. Marian Rechowicz. Przewodniczył ks. prof. A. Schletz. Zebranie zaszczylił swą obecnością ks. bp Czesław Falkowski ordynariusz łomżyński. Zagadnienie referowane to: *Księga pamiątkowa na tysiąclecie*. Chodzi w tym wypadku nie o podręcznik historii Kościoła w Polsce, ale o dzieło popularno-naukowe, przeznaczone dla szerszych kół społeczeństwa polskiego. Treść jego wypełniłyby z różnych stron ujęte zagadnienia wewnętrznego życia Kościoła, jego organizacji oraz rozwoju. Katolicyzm wycisnął swój stygmat na życie narodu, dlatego nie ulega kwestii celowość takiej pracy. Dzieło można by zamknąć w trzech tomach, po 500 mniej więcej stron każdy. Czołowe problemy, z równoczesnym podziałem na tomy, ujął autor referatu w takie tytuły: 1. *Życie Kościoła i jego rozwój*. 2. *Kościół a Państwo*. 3. *Kościół a kultura*. Z konieczności praca musiałaby znów oprzeć się na wysiłku zespołowym, ale dla utrzymania jej jednolitego charakteru potrzebna jest redakcja dzieła.

W końcu uczestnicy sekcji podali kilka wniosków, które przedstawiono następnie na plenum do zatwierdzenia. Ważniejsze z nich to:

1. Konieczność publikacji źródeł archiwalnych.
2. Opracowanie i wydanie Księgi pamiątkowej.
3. Sporządzenie katalogu biskupów poszczególnych diecezji.

Ks. Wiktor Prądzyński C. M.

VIII POWSZECHNY ZJAZD HISTORYKÓW POLSKICH W KRAKOWIE

W dniach 13—17 września br. odbył się w Krakowie VIII Zjazd Historyków Polskich, połączony z Konferencją Polskiego Towarzystwa Historycznego w sprawie nauczania historii — poprzedni zjazd miał miejsce w r. 1948 we Wrocławiu. Obecny Zjazd poprzedziła jednodniowa (13 IX) konferencja, która obradowała oddzielnie w pięciu sekcjach, poświęconych zagadnieniom nauczania historii i traktowanych sposobem referatowo-dyskusyjnym. Właściwy Zjazd rozpoczął swe obrady w dniu 14 IX. Otwarcia dokonał prezes Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Historycznego prof. dr Stanisław Herbst. Po powołaniu

prezydium Zjazdu, przemówienia powitalne wygłosili: Minister Szkolnictwa Wyższego prof. Zółkiewski, imieniem PAN prof. Stanisław Arnold, dalej rektor Uniw. Jagiell. prof. Stefan Grzybowski, przewodniczący Prezydium Miejskiej Rady Narodowej m. Krakowa prof. Boniecki, oraz delegaci zagraniczni: prof. W. Jacuński z Akademii Nauk ZSRR, prof. A. Kóvacs (Węgry), prof. H. Gentzen (NRD) i prof. A. Jobert (Francja). Owacyjnie przyjęto przemówienia przedstawicieli ZSRR, NRD i Węgier, bo przemawiali w j. polskim.

Obszerny referat pt. *Przemiany polskiej nauki historycznej w dziesięciolecie 1948—1958* wygłosił prof. dr Tadeusz Manteuffel. Tegoż samego dnia w godzinach popołudniowych rozpoczęły obrady powołane do życia specjalistyczne sekcje: historia starożytna, historia Polski (od początku do połowy XVIII w.), najnowsza historia Polski, nauki pomocnicze, historia wojskowości, historia gospodarcza i historia państwa i prawa. Obrady (według programu) miały objąć ogółem około 68 referatów, liczba ta jednak uległa pewnej zmianie. Ciężar gatunkowy referatów był różny, niektóre z nich przyjęto z prawdziwym aplauzem i poddano ciekawym dyskusjom. Wśród poruszanych problemów o szerokim wachlarzu zabrakło jednak, z prawdziwą szkodą, potrzebnych głosów historyków kultury, szkolnictwa, nie znalazła też miejsca historia Kościoła w Polsce, a więc te dyscypliny, które posiadają szereg wybitnych reprezentantów, którzy w swoich zakresach mogli mieć wiele do powiedzenia. Zjazd pod względem organizacyjnym stanął na wysokości zadania, aczkolwiek przeładowany był masowym udziałem uczestników (blisko 1400 osób) zarówno na zebraniach plenarnych jak i w poszczególnych sekcjach. Na masowości zaważyło przede wszystkim nauczycielstwo, przybyłe nawet z odległych i małych ośrodków. Kilkudniowy sejm historyków polskich stanowił zupełnie udane przedsięwzięcie; na następny zjazd wyznaczono rok 1963 w stulecie powstania styczniowego.

W łączności ze Zjazdem otwarto dwie wystawy: w Bibliotece Jagiellońskiej *Polska książka historyczna 1945—1948*, w gmachu Collegium Maius U. J. wystawę *Przemysł i rzemiosło w dokumencie archiwalnym* (eksponaty z Wojewódzkiego Archiwum Państw. w Krakowie i Muzeum U. J.); nadto odbyły się wycieczki do Wieliczki i Nowej Huty, oraz wyświetlono dla uczestników Zjazdu film o wykopaliskach archeologicznych przeprowadzonych w ostatnich latach na ziemiach polskich.

Karol Lewicki

INAUGURACJA ROKU AKADEMICKIEGO 1958/59 W INSTYTUCIE TEOLOGICZNYM KSIĘŻY MISJONARZY W KRAKOWIE

Otwarcie nowego roku akademickiego 1958/59 w Instytucie Teologicznym Księży Misjonarzy nastąpiło dn. 16 września br. Rano o godz. 8-ej odprawiono uroczystą wotywę do Ducha św., na której byli obecni księża profesorzy i studenci. Po uroczystej mszy św. wszyscy studenci wraz z przedstawicielami przełożonych tych zgromadzeń i zakonów, których młodzież u nas studiuje oraz z całym gronem profesorów Instytutu Teologicznego, zgromadzili się w auli im. Ks. Arcybiskupa J. Bilczewskiego, gdzie odbyła się druga część uroczystości inauguracyjnych. Najpierw chór studentów misjonarskich odśpiewał *Gaude Mater Polonia*. Po skończonym śpiewie Prefekt Studiów Instytutu Teolog. ks. prof. Fr. Bracha ogłosił rozpoczęcie 227. roku istnienia Seminarium Stradomskiego, a 49. roku istnienia naukowego zakładu teologicznego pod nazwą Instytutu Teologicznego z prawami szkół akademickich (Zob. Dz. U. R. P., Nr 22, poz. 183; nr 88, poz. 663). W części sprawozdawczej swego przemówienia Ks. Prefekt Studiów przedstawił działalność pedagogiczno-naukową Instytutu w roku 1957/58, podkreślając wielki wysiłek, jaki włożono w nową edycję, znanego podręcznika *Prawa kanonicznego* ks. Bączkowicza, którego trzeci i ostatni tom ukaże się w najbliższym czasie. W r. 1957/58 wydano dwa tomy „*Naszej Przeszłości*”, redagowane przez prof. Hist. Kościoła w Instytucie Teologicznym, ks. Alfonsa Schletza. Ukazała się drukiem praca naukowa ks. Ludwika Stefaniaka C. M. pt. *Interpretacja 12. rozdziału Apokalipsy św. Jana w świetle egzegezy*, „*Pallotinum*” 1957. Ponadto szereg artykułów ogłoszonych w różnych czasopismach stanowi dorobek naukowy Instytutu. W dalszej części przemówienia padły słowa zachęty do umiłowania ksiąg filozoficznych i teologicznych oraz szczegółowe rady i wskazania praktyczne dla studentów. Ogłaszając nowy rok akademicki Prefekt studiów poprosił ks. prof. K. Mrowca o wygłoszenie odczytu inauguracyjnego. Ks. prof. K. Mrowiec wygłosił prelekcję na temat: *Polska ludowa pieśń religijna*. Zreasumował dotychczasowe prace na tym polu i nakreślił zadania jakie stoją przed dzisiejszym człowiekiem; wreszcie zaznaczył, że wybija ostatnia godzina dla ratowania polskiej ludowej pieśni religijnej. Po zakończeniu wykładu, przemówił na temat początków Seminarium w Gdańsku oraz uroczystości inauguracji, gość z Gdańska, ks. rektor A. Baciński. Na zakończenie zamknął inaugurację krótkim przemówieniem przełożony domu Stradomskiego, w którym, w ramach nowoczesnej psychologii, podkreślił znaczenie również i dla studiów filozoficzno-teologicznych — środowiska materialnego oraz znaczenie autorytetu tzw. „wyzwalającego”. Nawiązując do wykładu ks.

prof. K. Mrowca, wszyscy wspólnie odśpiewali najstarszą pieśń polską *Bogurodzica Dziewica*, zamykając w ten sposób podniosłą uroczystość inauguracyjną nowego roku akademickiego 1958/59.

Ks. Franciszek Bracha C. M.

WIECZÓR DYSKUSYJNY W REDAKCJI „NASZEJ PRZESZŁOŚCI”

W dniu 17 września br. odbył się w Sali Portretowej Instytutu Teologicznego Księża Misjonarzy w Krakowie wieczór dyskusyjny z okazji wizyty w Redakcji „Naszej Przeszłości” p. Ambroise Jobert, profesora historii nowożytnej na uniwersytecie w Grenoble. Prof. Jobert znany jest historykom Kościoła w Polsce i czytelnikom „Naszej Przeszłości”¹, zajmuje się bowiem historią Polski, zwłaszcza Kościoła polskiego. W okresie drugiej wojny światowej wydał w Paryżu znakomite dzieło pt.: *La Commission d'Éducation Nationale en Pologne (1773—1774). Son oeuvre d'instruction civique* (Paris 1941 s. 500). Dodajmy, że jest to pierwsza i jedyna monografia, obejmująca historię Komisji Edukacyjnej. W tym samym roku wyszła w druku druga rozprawa prof. Joberta: *Magnats Polonais et physiocrates français (1767—1774)* (Paris 1941 s. 92). W r. 1953 wydał tenże autor popularno-naukową historię Polski: *Histoire de Pologne* (Paris 1953 — Coll. Que Sais-je. Presses Universitaires de France). W ostatnich latach opublikował Ambroise Jobert kilka artykułów na tematy polskie w francuskich czasopiśmie historycznych, a mianowicie: *L'université de Cracovie et les grands courants de pensée du XV-e siècle* („Revue d'histoire moderne et contemporaine” I 3 1954 s. 213—225); *L'état polonais, la liberté religieuse et l'Église orthodoxe au XVII-e siècle* („Revue internationale d'histoire politique et constitutionnelle” 1955, nr 19/20, s. 236—243).

Ostatnio ogłosił tenże autor artykuł dyskusyjny w Société d'Histoire Moderne pt.: *La Pologne dans la crise de la Chrétienté aux XVI-e et XVII-e siècles* („Bulletin de la Société d'Histoire Moderne”. — Dodatek do „Revue d'histoire moderne et contemporaine”. Mai—Juillet 1957 s. 2—8). Temat powyższy stanowi przedmiot dalszych badań prof. Joberta. W tym też celu pragnął gość z Francji spotkać się z historykami Kościoła. Prof. Jobert referował w zarysie plan swojej pracy. W dyskusji udział wzięli: prof. Karol Górski z Torunia, docenci KUL-u: Jerzy Kłoczowski i Zygmunt Sułowski, profesorowie Instytutu Teologicznego ks. Wiktor Prądzyński, ks. Alfons Schletz, ks. Jan Zalewski, prof. Seminarium Duchownego w Lublinie ks. Zbigniew Starnawski, oraz adiunkt U. J. W. Bartel.

Ks. Alfons Schletz

¹ Zob. „Nasza Przeszłość” T. 6: 1957 s. 401—402.

40-LECIE KATOLICKIEGO UNIwersYTETU LUBELSKIEGO

W dniach 20—21 września 1958 r. KUL obchodził jubileusz swego 40-letniego istnienia. Nad obchodem wysoki protektorat objęli księża biskupi, wychowankowie KUL-u z ks. kard. Stefanem Wyszyńskim na czele.

Program pierwszego dnia uroczystości zainaugurowała o godz. 9 rano msza św. za zmarłych pracowników i wychowanków KUL-u, celebrowana przez ks. bpa Piotra Kałwę. Okolicznościową mowę wygłosił ks. prof. Antoni Słomkowski. Pienia żałobne wykonali studenci Sekcji Muzykologii Kościelnej. O godz. 12. nastąpiło złożenie wieńców na grobach pracowników KUL-u. Po południu goście zwiedzali uniwersytet oraz miasto. Wieczorem Teatr Akademicki wystawił sztukę Jerzego Zawieyskiego pt. *Rzeka niedoła*.

Główne uroczystości miały miejsce w niedzielę 21 września przy udziale bardzo licznie przybyłych gości krajowych i zagranicznych oraz dawnych wychowanków KUL-u. Po mszy św., celebrowanej przez Wielkiego Kanclerza ks. bpa Piotra Kałwę, płomiennie kazanie wygłosił ks. kardynał Stefan Wyszyński. O godz. 11.30 rozpoczęła się w auli uniwersytetu uroczysta akademicka. Po okolicznościowych przemówieniach program przewidywał nadanie 4 doktoratów *honoris causa*. Pierwszym, którego uniwersytet obdarzył tym zaszczytnym tytułem był ks. bp Piotr Kałwa, aktualny Wielki Kanclerz KUL-u. Ks. rektor Marian Rechowicz w swojej mowie podkreślił szczególnie bliskie więzy, łączące ks. biskupa z uniwersytetem. Jako jeden z pierwszych uczniów KUL-u, długoletni profesor, dyrektor konwiktury księży, dziekan Wydziału Prawa Kanonicznego, wybitnie przyczynił się do rozwoju KUL-u. Obfity zaś jego dorobek naukowy nie tylko wyraża się tak znanymi i często cytowanymi w literaturze historycznej pracami, jak: *Działalność kościelna Katarzyny Wapowskiej* (Lwów 1931), *Stanowisko Kościoła wobec osadników niemieckich w średniowieczu* (Lublin 1947), ale również wielu innymi pracami analitycznymi (studia o koledze, o małżeństwach mieszanych i adopcji, o historii prowincjonalnego ustawodawstwa w Polsce przedrozbiorowej). W uznaniu tych wszechstronnych zasług uczelnia obdarzyła ks. bpa Piotra Kałwę tytułem doktora *honoris causa* z zakresu teologii.

Ks. prof. Stanisław Lach, dziekan Wydziału Teologicznego, uzasadnił podstawy nadania tytułu doktora *honoris causa* o. Gommarowi Michiels'owi. O. Michiels, Belg z Zakonu Braci Mniejszych Kapucynów, przez 15 lat od r. 1920—1935 prowadził wykłady na Wydziale Prawa Kanonicznego KUL, wychowując cały szereg polskich kanonistów. Pięciokrotnie wybierany na dziekana Wydziału Prawa Kanonicznego o. Michiels waleśnie przyczynił się do jego zorganizowania i utrwalenia jego poziomu naukowego. Opuściwszy nasz kraj, z powodu złego stanu

zdrowia, po odzyskaniu sił kontynuuje nadal wykłady tym razem w Quebec (Kanada), a następnie w Rzymie na Pap. Uniw. św. Apolinarego. Jego gruntownie opracowane dzieła, artykuły i recenzje zapewniły mu tytuł: *auctor probatus*. Mając na uwadze jego zasługi tak na polu naukowym jak i dydaktyczno-organizacyjnym Rada Wydziału Teologicznego KUL-u na sesji w dniu 29 X 1957 r. uchwaliła nadać o. Gommarowi Michiels'owi tytuł doktora św. Teologii *honoris causa*.

Trzeci z kolei doktorat *honoris causa* uzyskał ks. protonotariusz apostolski Palemon Glorieux, obecny rektor Katolickiego Uniwersytetu w Lille. Sylwetkę tego naukowca i przyjaciela KUL-u i Polski nakreślił ks. rektor Rechowicz. Ks. Glorieux prawie 40 lat poświęcił badaniom nad rękopisami Watykanu czy innych większych bibliotek europejskich. Owocem tego studium było obszernie, dwutomowe dzieło: *Répertoire des maîtres en théologie de Paris au XIII siècle* (1933). Praca ta rozstawiła imię uczonego tak dalece, że słusznie uchodzi dziś za jednego z najwybitniejszych znawców historii teologii i filozofii w epoce pełnego średniowiecza. Drugą monumentalną pozycją w jego dorobku jest: *La littérature quodlibétique 1260—1320* (wyd. w latach 1927—1935). W najbliższym czasie ma się pojawić na półkach księgarskich trzecie wielkie dzieło ks. Glorieux: *Histoire de la Sorbone*. Ze względu na podeszły wiek i słaby stan zdrowia ks. rektor Glorieux nie przybył do Lublina. Uniwersytet przekazał więc przeznaczony dla niego dyplom doktora *honoris causa* z zakresu filozofii, na ręce prorektora Kat. Uniw. w Lille ks. prof. H. Barbeau z prośbą o doręczenie go ks. Glorieux.

Wręczenia dyplomów dokonał Ks. Prymas. Prof. Hahnówi, czwartemu z kolei doktorowi *honoris causa*, który z powodu złego stanu zdrowia nie mógł przybyć — postanowiono wręczyć dyplom w innym terminie.

W dalszym ciągu akademii ks. prof. J. Pastuszka w referacie: *KUL w rozwoju historycznym*, nakreślił trudną drogę rozwoju i prac KUL-u od jego założenia po czasy współczesne. Owacyjnie przyjęte przemówienie Ks. Kardynała zamknęło część oficjalną akademii, po czym nastąpił występ Chóru Akademickiego z udziałem solistki Stefanii Woytowicz, artystki z Warszawy.

Pod wieczór Wielki Kanclerz KUL-u dokonał uroczystego otwarcia wystawy obrazującej działalność naukową KUL-u oraz wystawy projektów architektonicznych na przyszłą rozbudowę uniwersytetu.

Ks. Karol Mrowiec C. M.

PIERWSZY POLSKI KONGRES MUZYKI GREGORIAŃSKIEJ NA JASNEJ GÓRZE

Dnia 23 września 1958 r. rozpoczął swe obrady w Częstochowie, w klasztorze OO. Paulinów na Jasnej Górze, pierwszy polski Kongres Muzyki Gregoriańskiej. Obrady trwały dwa dni. Ideą, jaką przyświecała organizatorom zjazdu było: rozbudzenie na szerszą skalę ruchu gregoriańskiego w Polsce i przywrócenie mu należnego miejsca w życiu liturgicznym naszego kraju. Uczestników Kongresu: księży, kleryków, zakonników i organistów z całej Polski zgromadziło się około 2000.

Rano, po mszy św. konwentualnej, celebrowanej przez ks. dra Stefana Świetlickiego, prezesa komitetu organizacyjnego zjazdu, podczas której uczestnicy zjazdu wykonali pień liturgiczne (*Missa IX, Credo III, Salve Mater*), dokonano otwarcia wystawy muzyki gregoriańskiej. Uroczyste rozpoczęcie Kongresu nastąpiło dopiero o godz. 15. w bazylice. Obrady toczyły się, w związku z tak licznym napływem uczestników, w sali Pielgrzyma. Po ukonstytuowaniu prezydium Kongresu, którego przewodniczącym w pierwszym dniu został ks. bp Fondaliński, sufragan łódzki, przystąpiono do wygłoszenia przewidzianych programem referatów. Jako pierwszy zabrał głos ks. prof. Tadeusz Miazga (KUL) na temat: *Nauczanie muzyki liturgicznej w seminariach duchownych według myśli i wskazań Kościoła*. Zagadnienia natury prawnej odnośnie śpiewów liturgicznych omówił szeroko ks. Stefan Świetlicki: *Prawodawstwo muzyczne z uwzględnieniem zwyczaju i wyjaśnienie spraw mszy uroczystej*. Jak rozbudzić zamilowanie do chóralu gregoriańskiego wśród zakonów żeńskich — oto problem, jaki postawiła sobie w swym referacie s. Scholastyka Szykiewicz, Samarytanka: *Rola zgromadzeń żeńskich w odrodzeniu muzyki liturgicznej w Kościele*.

Drugi dzień obrad rozpoczęto pontyfikalną sumą, celebrowaną przez ordynariusza częstochowskiego, ks. bpa Zdzisława Golińskiego. Obradom w tym dniu przewodniczył ks. bp Antoni Pawłowski, ordynariusz włocławski. Dzień ten był ogromnie pracowity. Wygłoszono 8 referatów. O roli organistów w odrodzeniu śpiewu liturgicznego według myśli Kościoła mówili pp. Jackowski i Koszowski z Lublina. Zagadnienie wciągnięcia wiernych w czynne uczestnictwo we mszy św. omówił ks. prał. Stanisław Sprusiński. Podobnie praktyczny charakter nosił odczyt ks. prof. Filipowicza z Siedlec: *Jak nauczyć warszawskich pielgrzymów w drodze na Jasną Górę śpiewać mszę XI?*. Głęboko ujęty referat teologiczno-duszpasterski: *Modlitwa liturgiczna, a modlitwa prywatna* wygłosił o. przeor Paweł Rostworowski OSB z Tyńca. Zagadnienia typowo fachowe od strony muzycznej rozpracowali w swych referatach ks. prof. Wojciech Lewkowicz (KUL): *Właściwy akompaniament do śpiewów gregoriańskich* i ks. prof. Mieczysław Jankowski: *Płyta i taśma magnetofonowa w służbie nauczania i należytego wykonywania śpiewu gregoriańskiego*. Referaty natury ogólniejszej, które miały stać

się podstawą do wyciągnięcia końcowych wniosków i dezyderatów kongresowych, wygłosili: ks. prof. Miazga: *Pierwszeństwo śpiewu gregoriańskiego przed innymi rodzajami śpiewów sakralnych* i ks. prof. G. Mizgalski z Poznania: *Troska o muzykę liturgiczną w Polsce na Tysiąclecie z uwzględnieniem starań dotychczasowych*.

Kongres uchwalił około 20 wniosków, które następnie postanowiono przekazać do aprobaty Episkopatowi Polski.

Obrady toczyły się w atmosferze przychylnego zainteresowania. Jedną z charakterystycznych cech było żywe branie udziału wszystkich uczestników w próbach śpiewu gregoriańskiego, przygotowujących śpiewy liturgiczne na msze i nieszpory, objęte programem Kongresu. Pewnym niedociągnięciem okazało się całkowite zlikwidowanie przewidzianych w programie obrad sekcyjnych na korzyść obrad plenarnych oraz brak dyskusji nad poszczególnymi referatami, czego nie mogła zastąpić jedna półgodzinna dyskusja na 2 dni obrad.

Ks. Karol Mrowiec C. M.